

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/201/2004

ZAUFANIE DO POLITYKÓW W GRUDNIU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

- Spośród polityków uwzględnionych w naszym grudniowym sondażu największym zaufaniem społecznym cieszy się senator Zbigniew Religa (65%), który wyprzedza obecnie prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego (60%) - od ponad sześciu lat niezmiennie zajmującego pierwsze miejsce w tym rankingu. Na trzeciej pozycji plasują się *ex aequo*: Lech Kaczyński i Jan Rokita (po 49% deklaracji zaufania). Tylko minimalnie mniej osób (48%) ufa Jarosławowi Kaczyńskiemu. Piąte miejsce - z nieco gorszym wynikiem (43%) - zajmuje Donald Tusk.
- Z największą nieufnością badanych, podobnie jak w ubiegłych miesiącach, spotyka się Leszek Miller (73%). Kolejne miejsca w rankingu nieufności zajmują Andrzej Lepper (50%) i Leszek Balcerowicz (48%). Ponad dwie piąte badanych nie ufa Jerzemu Hausnerowi (43%) oraz Romanowi Giertychowi (41%). Tylko nieco rzadziej z takim nastawieniem respondentów spotyka się premier Marek Belka (39%).
- Grudzień nie przyniósł dużych zmian w społecznych ocenach polityków. Podobnie jednak jak w ubiegłych miesiącach są to głównie niekorzystne zmiany. Stosunkowo najbardziej stracili w ocenie badanych Leszek Miller (spadek zaufania o 3 punkty i wzrost nieufności o 6 punktów) oraz Roman Giertych (wzrost nieufności o 9 punktów procentowych). Wraz ze wzrostem znajomości pogorszył się także bilans ocen Zbigniewa Wassermanna (wzrost zaufania o 4 punkty i wzrost nieufności o 8 punktów procentowych).
- Oceny nieznacznie lepsze od ubiegłomiesięcznych rejestrujemy jedynie w przypadku Jarosława Kaczyńskiego (wzrost zaufania i spadek nieufności po 3 punkty procentowe), Józefa Oleksego (wzrost zaufania o 3 punkty procentowe i spadek nieufności o 1 punkt) oraz Włodzimierza Cimoszewicza (spadek nieufności o 3 punkty procentowe). Zmiany te nie zaważyły jednak na całościowych ocenach tych polityków (różnice średnich ocen są nieistotne statystycznie).

W ostatnim miesiącu niewiele było wydarzeń mogących istotnie wpłynąć na postrzeganie najważniejszych przedstawicieli naszej klasy politycznej. Największe znaczenie miały zapewne przesłuchania sejmowej komisji śledczej ds. Orlenu, dotyczyło to jednak tylko polityków, którzy wchodzą w skład komisji, występowali przed nią w charakterze świadków lub których nazwiska pojawiały się w kontekście prac tej komisji. Dla postrzegania prezydenta, a także - choć w mniejszym stopniu - ministra spraw zagranicznych znaczenie mogła mieć pozytywna rola, jaką odegrali w pokojowym rozwiązaniu konfliktu politycznego na Ukrainie.

ZAUFIANIE I NIEUFIANIE

W naszym grudniowym badaniu¹ na czoło rankingu społecznego zaufania wysunął się Zbigniew Religa. Zaufanie do tego polityka deklaruje 65% ankietowanych, minimalnie więcej (o 2 punkty) niż w ubiegłym miesiącu. Drugie miejsce wśród polityków najczęściej obdarzanych zaufaniem zajmuje Aleksander Kwaśniewski - od ponad sześciu lat niekwestionowany lider tego rankingu. W stosunku do listopada zaufanie do prezydenta zmalało nieznacznie (o 3 punkty, do 60%), są to jednak najslabsze notowania Aleksandra Kwaśniewskiego od ponad ośmiu lat (od listopada 1996 roku).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (175) przeprowadzono w dniach 3-6 grudnia 2004 roku na liczącej 973 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Tabela 1. Stosunek do polityków w grudniu 2004

Politycy	Zaufanie		Nieufność		Obojętność	Nieznajomość
	XII '04	zmiana od XI '04	XII '04	zmiana od XI '04		
	w procentach					
Z. Religa	65	2	6	-1	11	12
A. Kwaśniewski	60	-3	23	0	13	0
J. Rokita	49	2	22	-2	16	6
L. Kaczyński	49	1	23	-1	20	2
J. Kaczyński	48	3	23	-3	20	2
D. Tusk	43	1	16	-1	21	14
M. Borowski	38	-3	23	2	19	13
W. Cimoszewicz	38	0	27	-3	22	5
J. Oleksy	38	3	34	-1	19	3
M. Belka	35	0	39	1	18	1
A. Lepper	32	0	50	0	13	1
R. Giertych	27	0	41	9	14	11
J. Wojciechowski	26	0	10	1	20	35
L. Balcerowicz	25	-3	48	4	16	2
J. Szmajdziński	22	1	26	2	18	25
Z. Wassermann	21	4	17	8	16	37
M. Balicki	21	2	22	4	16	32
J. Hausner	20	0	43	0	18	11
L. Pastusiak	20	0	16	0	22	34
W. Frasyniuk	17	-1	17	3	18	40
K. Janik	17	-3	37	2	21	16
J. Gruszka	15	-	28	-	14	35
K. Olejnik	13	-	14	-	17	49
Z. Siemiątkowski	12	0	28	2	24	27
I. Jaruga-Nowacka	11	-1	19	5	18	44
L. Miller	11	-3	73	6	10	1

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 2. Zmiany **zaufania** do polityków

Politycy	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	2003						2004											
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII I	IX	X	XI	XII
	w procentach																	
L. Balcerowicz	28	24	25	23	23	20	29	23	26	26	30	30	27	31	28	30	28	25
M. Balicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	19	21
M. Belka	-	23	-	-	-	-	-	-	-	28	34	34	32	41	35	39	35	35
M. Borowski	40	42	41	37	40	37	42	41	43	44	47	45	37	40	37	41	41	38
W. Cimoszewicz	36	-	-	35	34	35	41	36	40	40	46	42	35	37	35	38	38	38
W. Frasyniuk	19	19	20	16	17	17	16	18	21	16	18	22	16	17	18	17	18	17
R. Giertych	16	16	15	16	19	16	18	20	25	21	21	25	22	25	20	27	27	27
J. Gruszka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
J. Hausner	30	29	29	23	23	25	25	25	22	21	25	25	20	24	23	26	20	20
K. Janik	25	26	27	24	22	22	26	26	26	23	28	26	22	20	22	23	20	17
I. Jaruga-Nowacka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12	11	14	13	12	12	11
J. Kaczyński	47	38	41	42	41	37	43	43	45	42	47	49	48	54	48	46	45	48
L. Kaczyński	47	39	42	42	43	38	44	44	44	45	49	49	49	54	50	48	48	49
A. Kwaśniewski	78	79	79	80	74	73	73	73	68	67	71	68	64	65	63	65	63	60
A. Lepper	42	38	34	38	42	41	45	45	53	41	42	40	38	33	33	35	32	32
L. Miller	23	30	25	23	21	23	25	23	18	13	21	17	14	-	-	15	14	11
K. Olejnik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
J. Oleksy	43	41	41	44	42	40	45	46	44	44	48	46	41	46	44	43	35	38
L. Pastusiak	21	23	24	23	22	20	25	24	22	21	22	22	21	23	23	19	20	20
Z. Religa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	68	-	-	-	-	63	65
J. Rokita	45	44	49	48	51	45	53	48	50	44	48	48	44	48	40	48	47	49
Z. Siemiątkowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
J. Szmajdziński	21	25	26	24	27	21	25	23	20	22	27	27	22	28	25	25	21	22
D. Tusk	40	38	41	36	42	41	47	44	44	42	44	47	41	47	42	44	42	43
Z. Wassermann	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	21
J. Wojciechowski	-	-	-	-	-	-	26	27	28	29	32	36	28	33	30	31	26	26

Tabela 3. Zmiany **nieufności** do polityków

Politycy	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	2003						2004											
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	w procentach																	
L. Balcerowicz	48	54	51	53	52	54	50	54	52	48	46	49	49	46	49	47	44	48
M. Baliński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	18	22
M. Belka	-	32	-	-	-	-	-	-	-	33	27	36	34	32	39	36	38	39
M. Borowski	18	19	19	20	20	20	20	20	18	21	17	17	23	22	22	19	21	23
W. Cimoszewicz	32	-	-	28	35	31	30	30	31	30	27	27	30	29	33	28	30	27
W. Frasyniuk	18	19	18	17	21	19	17	15	15	18	14	12	14	18	19	15	14	17
R. Giertych	30	31	31	30	33	31	28	29	27	30	29	29	32	33	35	33	32	41
J. Gruszka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28
J. Hausner	14	14	17	25	36	39	37	43	53	53	42	43	43	40	42	38	43	43
K. Janik	20	24	22	27	31	30	29	26	34	36	30	33	32	35	34	35	35	37
I. Jaruga-Nowacka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	9	10	16	16	15	14	19
J. Kaczyński	23	28	27	24	25	28	26	25	25	26	20	21	21	19	23	21	26	23
L. Kaczyński	22	27	27	24	24	29	26	25	24	24	19	21	20	18	24	21	24	23
A. Kwaśniewski	14	10	10	10	14	15	16	15	19	17	15	17	20	21	23	20	23	23
A. Lepper	42	43	47	45	41	42	38	36	30	44	41	43	44	50	50	48	50	50
L. Miller	58	53	56	59	61	59	58	62	66	74	60	63	67	-	-	65	67	73
K. Olejnik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
J. Oleksy	24	27	29	25	30	28	25	27	30	28	24	26	30	29	31	29	35	34
L. Pastusiak	14	14	14	12	16	15	14	13	15	17	11	11	14	17	16	17	16	16
Z. Religa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	7	6
J. Rokita	24	24	22	20	20	25	21	22	24	28	24	24	25	26	29	24	24	22
Z. Siemiatkowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	28
J. Szmajdziński	16	17	17	18	19	21	20	15	20	21	18	18	20	21	22	20	24	26
D. Tusk	16	16	16	16	17	16	14	14	19	17	16	15	16	15	20	16	17	16
Z. Wassermann	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	17
J. Wojciechowski	-	-	-	-	-	-	6	5	7	9	7	8	8	9	10	9	9	10

Poza zmianą lidera niewiele się zmieniło w czołówce rankingu zaufania. Trzecie miejsce zajmują w tym miesiącu *ex aequo* najpopularniejsi politycy PiS i PO - Lech Kaczyński oraz Jan Rokita, budzący zaufanie blisko co drugiego respondenta (49%). Niemal tyle samo osób (48%) ufa Jarosławowi Kaczyńskiemu. Piąte miejsce - z nieco gorszym wynikiem (43%) - przypadło w tym miesiącu Donaldowi Tuskowi. Na kolejnych pozycjach naszego rankingu plasują się: Marek Borowski, Włodzimierz Cimoszewicz oraz Józef Oleksy, którym ufa po 38% ankietowanych. Pierwszą dziesiątkę polityków najczęściej darzonych zaufaniem zamyka premier Marek Belka (35% deklaracji).

Z największą nieufnością Polaków, podobnie jak w ubiegłych miesiącach, spotyka się Leszek Miller. Byłemu premierowi nie ufa aż 73% ankietowanych i pod tym względem wyraźnie „dystansuje” on wszystkich pozostałych przedstawicieli sceny politycznej uwzględnionych w naszym badaniu. Kolejne miejsca w rankingu nieufności zajmują Andrzej Lepper (50%) i Leszek Balcerowicz (48%). Ponad dwie piąte badanych nie ufa Jerzemu Hausnerowi (43%) oraz Romanowi Giertychowi (41%). Tylko nieco rzadziej z takim nastawieniem respondentów spotyka się premier Marek Belka (39%). Ponad jedna trzecia badanych deklaruje nieufność do byłego i obecnego szefów SLD - Krzysztofa Janika (37%) oraz Józefa Oleksego (34%).

Grudzień nie przyniósł dużych zmian w społecznych ocenach polityków. Podobnie jednak jak w ubiegłych miesiącach są to głównie zmiany niekorzystne.

Od listopada minimalnie (różnice w granicach błędu pomiaru) poprawiły się tylko notowania Jarosława Kaczyńskiego (wzrost zaufania o 3 punkty procentowe i taki sam spadek nieufności), a także Józefa Oleksego (wzrost zaufania o 3 punkty procentowe i spadek nieufności o 1 punkt) oraz Włodzimierza Cimoszewicza (spadek nieufności o 3 punkty procentowe).

Natomiast o dość wyraźnym pogorszeniu ocen możemy mówić przede wszystkim w przypadku Leszka Millera i Romana Giertycha.

Mimo iż zaufanie do Leszka Millera, którego nazwisko ostatnio pojawiało się głównie w kontekście afery PKN Orlen i w związku z jego zeznaniami przed sejmową komisją

badającą tę sprawę, obniżyło się tylko w niewielkim stopniu (o 3 punkty procentowe), wyraźniej (o 6 punktów) przybyło osób, które mu nie ufają. Grudniowe notowania Leszka Millera są najgorsze z dotąd rejestrowanych w całej wieloletniej historii naszych badań.

Znacznie częściej niż przed miesiącem (9-punktowy wzrost) nieufność wśród badanych budzi również Roman Giertych - jeden z najbardziej aktywnych członków sejmowej komisji zajmującej się sprawą Orłenu. Głównym powodem niekorzystnej zmiany w ocenach tego polityka wydają się niejasne okoliczności jego spotkania z Janem Kulczykiem latem tego roku. Trzeba jednak zauważyć, iż nie zmniejszyła się liczba osób ufających Romanowi Giertychowi, przybyło natomiast (o 10 punktów) respondentów, którzy go rozpoznają.

gorzej niż przed miesiącem wypada także bilans ocen drugiego z członków orlenowskiej komisji śledczej - Zbigniewa Wassermanna. Jest on obecnie politykiem wyraźnie częściej niż dotąd rozpoznawanym, ale zarazem - w ogólnym rozrachunku - odbieranym bardziej krytycznie niż jeszcze miesiąc temu. W stosunku do listopada aż o 16 punktów wzrósł odsetek badanych, którzy kojarzą jego nazwisko. Wśród rozpoznających go osób w większym stopniu przybyło jednak tych, którzy mu nie ufają (o 8 punktów procentowych), niż darzą zaufaniem (wzrost o 4 punkty).

Gorsze niż przed miesiącem są także obecne notowania Izabeli Jarugi-Nowackiej, której nazwisko częściej pojawiało się ostatnio w mediach (m.in. w związku z powierzeniem jej funkcji ministra polityki społecznej czy powołaniem inicjatywy Unia Lewicy). Szefowa UP jest obecnie osobą lepiej rozpoznawaną niż miesiąc temu (wzrost znajomości o 12 punktów), ale zarazem częściej niż dotychczas wzbudzającą nieufność badanych (wzrost o 5 punktów procentowych).

O pewnym, choć niewielkim, pogorszeniu notowań można jeszcze mówić w przypadku Leszka Balcerowicza (spadek zaufania o 3 punkty i wzrost nieufności o 4 punkty procentowe). W stosunku do ubiegłego miesiąca minimalnie stracili również: Marek Balicki (wzrost nieufności o 4 punkty procentowe), Marek Borowski, Krzysztof Janik i prezydent Aleksander Kwaśniewski (spadek zaufania po 3 punkty procentowe) oraz Władysław Frasyniuk (wzrost nieufności o 3 punkty).

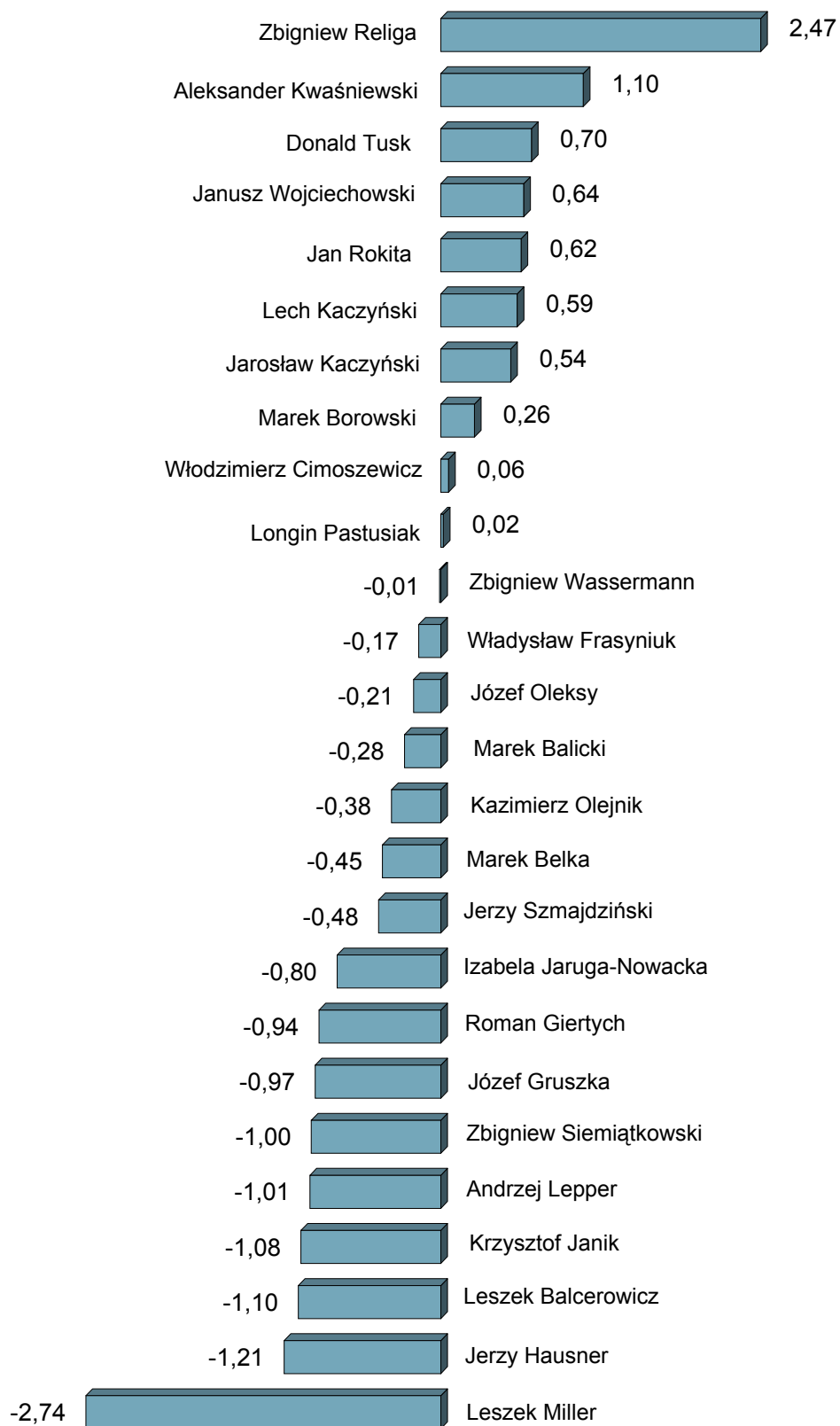
W grudniowym sondażu po raz pierwszy na naszej liście polityków zamieściliśmy nazwiska przewodniczącego sejmowej komisji śledczej badającej aferę Orłenu - Józefa Gruszki oraz jednego ze świadków zeznających przed tym gremium - zastępcy prokuratora generalnego Kazimierza Olejnika. Okazało się, że Józef Gruszka - mimo iż jego obecność na szerokim forum publicznym datuje się praktycznie dopiero od momentu powołania sejmowej komisji śledczej - jest postacią dość dobrze znaną: rozpoznaje go prawie dwie trzecie ankietowanych (65%). Znajomość jego osoby jest porównywalna ze znajomością takich polityków jak marszałek Senatu Longin Pastusiak, minister zdrowia Marek Balicki czy lider PSL Janusz Wojciechowski. Jednak wśród respondentów, którzy go znają, Józef Gruszka odbierany jest raczej negatywnie niż pozytywnie - zaledwie 15% darzy go zaufaniem, a niemal dwukrotnie więcej (28%) mu nie ufa.

Z kolei Kazimierz Olejnik należy do mało znanych postaci życia publicznego. Nie rozpoznaje go prawie połowa pytaných (49%). Przez identyfikujące go osoby odbierany jest też niejednoznacznie - niemal tak samo często budzi zaufanie (13%) co nieufność (14%). Dość duża grupa badanych (17%) ma do niego obojętny stosunek.

ŚREDNIE OCEN

W naszych sondażach badani oceniają poszczególnych polityków posługując się jedenastopunktową skalą, której skrajne punkty można określić z jednej strony jako głęboką nieufność (-5), z drugiej zaś jako bardzo duże zaufanie (+5). Omawiane powyżej dane informowały o zasięgu społecznego zaufania i nieufności. Prezentowaliśmy łączne odsetki ankietowanych wyrażających zaufanie (wskazania punktów od +1 do +5), obojętność (0) lub nieufność (od -1 do -5) do poszczególnych polityków, a także stopień ich znajomości. Dane te odnosiły się do ogółu badanych. Średnia ocen jest natomiast syntetyczną miarą pozwalającą uchwycić siłę zarówno pozytywnych, jak i negatywnych nastawień respondentów do poszczególnych polityków, przy wyeliminowaniu różnic wynikających ze stopnia ich znajomości.

RYS. 1. ŚREDNIE OCEN POLITYKÓW W GRUDNIU 2004

Spośród przedstawicieli sceny politycznej uwzględnionych w naszym badaniu zdecydowanie najbardziej jednoznacznie pozytywnie odbierany jest Zbigniew Religa - w jego ocenie pozytywne noty dziesięciokrotnie przewyższają liczbę wskazań negatywnych. Średnia ocen Zbigniewa Religi (2,47) ponad dwukrotnie przewyższa średnią Aleksandra Kwaśniewskiego (1,10). Mimo iż obecny prezydent cieszy się niewiele mniejszym zaufaniem badanych niż profesor Religa, wyraźnie częściej budzi nieufność. Trzecie miejsce wśród najlepiej odbieranych polityków zajmuje Donald Tusk (0,70). Niewiele niższą średnią ocen mają: Janusz Wojciechowski (0,64), Jan Rokita (0,62) oraz Lech i Jarosław Kaczyńscy (odpowiednio: 0,59 i 0,54). Listę polityków, w których wizerunku dominują oceny pozytywne, a zaufanie przeważa nad nieufnością, zamyka w tym miesiącu Marek Borowski, mający jednak już znacznie niższą średnią ocen (0,26). W przypadku pozostałych polityków uwzględnionych w naszym sondażu oceny pozytywne i negatywne co najwyżej się równoważą.

Średnią bliską zera, czyli wskazującą na względne zrównoważenie siły pozytywnych i negatywnych nastawień, uzyskali: Włodzimierz Cimoszewicz (0,06), Longin Pastusiak (0,02) oraz Zbigniew Wassermann (-0,01).

Także i w tym wymiarze zdecydowanie najgorzej odbieranym politykiem pozostaje Leszek Miller (-2,74). Wyższą średnią ocen - niemniej jednak również świadczącą o bardzo dużej przewadze negatywnych nastawień - uzyskał Jerzy Hausner (-1,21). Tylko nieco lepiej postrzegani są: Leszek Balcerowicz (-1,10), Krzysztof Janik (-1,08), Andrzej Lepper (-1,01) oraz Zbigniew Siemiątkowski (-1,00). Bardzo niekorzystnie w ocenie badanych wypadają także dwaj członkowie sejmowej komisji śledczej ds. spraw Orłenu: Józef Gruszka (-0,97) oraz Roman Giertych (-0,94). Do grona polityków, którzy - jak wskazuje wartość średniej - postrzegani są zdecydowanie negatywnie, należy także Izabela Jaruga-Nowacka (-0,80). Wyraźnie lepszą już średnią ocen, lecz również wskazującą na dość znaczną przewagę negatywnych nastawień mają Jerzy Szmajdziński (-0,48) oraz premier Marek Belka (-0,45).

Tabela 4. Zmiany średniej ocen

Politycy (uszeregowanie według kierunku i wielkości zmian)	XI 2004	XII 2004	Różnica
Zbigniew Religa	2,28	2,47	0,19
Józef Oleksy	-0,38	-0,21	0,17
Donald Tusk	0,59	0,70	0,11
Jarosław Kaczyński	0,44	0,54	0,10
Longin Pastusiak	-0,07	0,02	0,09
Włodzimierz Cimoszewicz	-0,03	0,06	0,09
Jerzy Hausner	-1,26	-1,21	0,05
Jerzy Szmajdziński	-0,50	-0,48	0,02
Jan Rokita	0,60	0,62	0,02
Lech Kaczyński	0,59	0,59	0
Andrzej Lepper	-0,99	-1,01	-0,02
Zbigniew Siemiatkowski	-0,98	-1,00	-0,02
Marek Belka	-0,39	-0,45	-0,06
Aleksander Kwaśniewski	1,18	1,10	-0,08
Leszek Balcerowicz	-1,01	-1,10	-0,09
Marek Balicki	-0,19	-0,28	-0,09
Krzysztof Janik	-0,90	-1,08	-0,18
Władysław Frasyniuk	0,03	-0,17	-0,20
Janusz Wojciechowski	0,85	0,64	-0,21
Marek Borowski	0,49	0,26	-0,23
Izabela Jaruga-Nowacka	-0,52	-0,80	-0,28
Zbigniew Wassermann	0,34	-0,01	-0,35 *
Roman Giertych	-0,54	-0,94	-0,40 *
Leszek Miller	-2,33	-2,74	-0,41 *

*Różnica średnich ocen istotna statystycznie na poziomie 0,05

Analiza średnich ocen wskazuje, że w ciągu miesiąca dzielącego kolejne pomiary niewiele zmieniło się w społecznym postrzeganiu czołowych przedstawicieli naszej sceny politycznej. W większości przypadków niewielkie zmiany w poziomie zaufania i nieufności nie zaważyły istotnie na ich dotychczasowych notowaniach. Żaden z ocenianych polityków nie zyskał znacząco w opiniach respondentów, do nielicznych zaś należą ci, których oceny uległy istotnemu pogorszeniu. Stosunkowo najbardziej w ocenie badanych stracili Leszek

Miller oraz Roman Giertych (różnice średnich wynoszą odpowiednio: -0,41 i -0,40 punktu). Pogorszył się także - choć już raczej w niewielkim stopniu - wizerunek Zbigniewa Wassermanna (spadek wartości średniej o 0,35 punktu).

Ostatni miesiąc roku nie przyniósł istotnych zmian w społecznym postrzeganiu najważniejszych przedstawicieli naszej klasy politycznej, jednak odnotowaliśmy zmianę na pozycji lidera rankingu zaufania - Zbigniew Religa uzyskał w grudniu lepszy wynik niż Aleksander Kwaśniewski. Mimo pozytywnej roli, jaką obecny prezydent odegrał w rozwiązaniu konfliktu na Ukrainie, jego obecne notowania okazały się najgorsze od ponad ośmiu lat. Kolejne miejsca w czołówce rankingu zaufania zajmują politycy PO i PiS: Lech Kaczyński, Jan Rokita, Jarosław Kaczyński oraz Donald Tusk. Najbardziej niekorzystnie postrzeganym politykiem jest obecnie były premier Leszek Miller. Jeszcze nigdy w naszych sondażach poziom zaufania do tego polityka nie był tak niski.

W porównaniu z listopadowym sondażem notowania znacznej grupy polityków nieco się pogorszyły. Najwyraźniej stracili Leszek Miller i Roman Giertych. Gorzej niż przed miesiącem wypadają także oceny Zbigniewa Wassermanna, Izabeli Jarugi-Nowackiej, a także Leszka Balcerowicza. W stosunku do listopada minimalnie stracili również: Marek Balicki, Marek Borowski, Krzysztof Janik, Aleksander Kwaśniewski oraz Władysław Frasyniuk. O niewielkiej poprawie ocen możemy mówić w tym miesiącu jedynie w przypadku Jarosława Kaczyńskiego, Józefa Oleksego (sondaż był realizowany przed uznaniem go za kłamcę lustracyjnego) oraz Włodzimierza Cimoszewicza.

Biorąc pod uwagę członków komisji śledczej ds. Orłenu, a także osoby, których nazwiska pojawiały się w kontekście jej prac, można stwierdzić, że ostatni miesiąc dla wszystkich okazał się niekorzystny. Niskie jest zaufanie, jakim Polacy darzą

przewodniczącego komisji Józefa Gruszkę, od listopada na zaufaniu społecznym stracili zarówno członkowie komisji (Roman Giertych, Zbigniew Wassermann), jak i osoby składające przed nią zeznania (Leszek Miller) czy też związane z orlenowską aferą (prezydent Aleksander Kwaśniewski).

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do **Romana Giertycha**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	14	27	11	7	965
Płeć						
Mężczyźni	45	12	31	7	4	461
Kobiety	38	16	24	14	9	504
Wiek						
18-24 lat	44	14	18	16	8	152
25-34	44	15	25	10	7	176
35-44	39	17	29	8	7	163
45-54	45	12	34	6	4	200
55-64	43	13	36	5	4	113
65 lat i więcej	33	15	23	19	10	161
Miejsce zamieszkania						
Wieś	30	15	30	16	8	357
Miasto do 20 tys.	45	17	24	8	5	116
20-100 tys.	46	12	28	9	6	187
101-500 tys.	47	12	28	8	5	187
501 tys.i więcej mieszk.	57	15	21	2	6	118
Wykształcenie						
Podstawowe	32	13	28	19	8	271
Zasadnicze zawodowe	34	14	34	11	7	250
Średnie	48	17	22	6	6	337
Wyższe	61	7	27	1	4	107
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	61	7	28	1	3	77
Prac.umysł.niż.szczebła	44	26	22	2	6	73
Pracownicy fiz.- umysł.	46	19	19	14	4	75
Robotnicy wykwalifikowani	46	9	33	10	3	82
Robotnicy niewykwalifik.	37	11	28	17	7	41
Rolnicy	21	22	45	8	4	52
Pracujący na własny rach.	60	2	28	2	8	38
Bierni zawodowo						
Renciści	30	16	31	14	8	99
Emeryci	39	11	27	15	8	196
Uczniowie i studenci	48	12	16	16	8	76
Bezrobotni	34	18	30	9	9	114
Gospodynie domowe i inni	40	17	25	9	9	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	50	17	26	4	4	139
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	49	15	28	5	3	71
sekt. pryw. poza rolnict.	49	10	26	10	5	179
prywatnym gosp. rolnym	19	25	43	8	5	56
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	36	13	32	13	6	146
301-500	35	22	27	12	3	156
501-900	39	12	32	12	5	193
901-1200	54	19	22	0	4	96
Powyżej 1200 zł	70	7	16	3	4	56
Ocena własnych war. mater.						
Złe	39	11	31	11	9	288
Średnie	36	17	29	11	7	407
Dobre	52	13	21	9	4	269
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	33	17	32	9	9	81
Raz w tygodniu	38	14	31	11	7	451
1-2 razy w miesiącu	35	13	29	15	8	145
Kilka razy w roku	49	15	21	10	5	209
W ogóle nie uczestniczy	59	11	20	6	4	77
Poglądy polityczne						
Lewica	64	12	18	6	0	115
Centrum	42	17	27	9	5	348
Prawica	42	10	43	4	2	244
Trudno powiedzieć	30	16	17	21	16	257

Tabela 2. Stosunek do **Józefa Gruszki**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	28	14	15	35	8	965
Płeć						
Mężczyźni	34	15	18	26	7	461
Kobiety	22	14	12	43	9	504
Wiek						
18-24 lat	23	13	4	54	6	152
25-34	23	14	12	45	6	176
35-44	33	16	14	28	9	163
45-54	31	17	21	25	7	200
55-64	31	17	20	20	11	113
65 lat i więcej	25	10	19	36	9	161
Miejsce zamieszkania						
Wieś	21	13	17	40	9	357
Miasto do 20 tys.	28	14	16	33	10	116
20-100 tys.	34	11	13	35	6	187
101-500 tys.	31	16	16	32	5	187
501 tys.i więcej mieszk.	32	23	11	25	9	118
Wykształcenie						
Podstawowe	23	11	13	46	6	271
Zasadnicze zawodowe	23	15	18	33	11	250
Średnie	30	15	15	33	7	337
Wyższe	43	18	13	18	8	107
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	40	20	16	18	6	77
Prac.umysł.niż.szczębla	32	17	15	28	8	73
Pracownicy fiz.- umysł.	28	19	7	39	7	75
Robotnicy wykwalifikowani	24	18	20	28	10	82
Robotnicy niewykwalifik.	24	14	9	45	7	41
Rolnicy	25	11	24	33	7	52
Pracujący na własny rach.	20	19	14	35	12	38
Bierni zawodowo						
Renciści	23	12	17	35	12	99
Emeryci	31	12	21	29	8	196
Uczniowie i studenci	27	16	1	50	6	76
Bezrobotni	25	11	15	44	5	114
Gospodynie domowe i inni	25	6	8	49	12	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	39	16	16	26	3	139
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	36	22	12	22	8	71
sekt. pryw. poza rolnict.	20	18	15	36	11	179
prywatnym gosp. rolnym	21	17	22	32	8	56
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	28	9	16	40	7	146
301-500	23	17	14	40	7	156
501-900	23	16	21	32	9	193
901-1200	39	22	13	19	6	96
Powyżej 1200 zł	55	11	17	8	9	56
Ocena własnych war. mater.						
Złe	27	10	14	39	10	288
Średnie	27	16	17	33	7	407
Dobre	29	16	14	33	7	269
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	17	14	17	41	10	81
Raz w tygodniu	27	14	18	33	8	451
1-2 razy w miesiącu	29	9	14	39	9	145
Kilka razy w roku	31	15	10	36	8	209
W ogóle nie uczestniczy	35	23	12	28	1	77
Poglądy polityczne						
Lewica	47	12	12	24	5	115
Centrum	29	17	13	34	7	348
Prawica	30	16	25	24	5	244
Trudno powiedzieć	16	11	8	51	13	257

Tabela 3. Stosunek do **Izabeli Jarugi-Nowackiej**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	18	11	44	8	964
Płeć						
Mężczyźni	21	21	10	41	6	461
Kobiety	16	14	13	46	10	503
Wiek						
18-24 lat	10	16	8	59	8	152
25-34	12	18	13	52	5	176
35-44	18	22	10	44	5	162
45-54	26	23	12	33	6	200
55-64	30	11	16	28	14	113
65 lat i więcej	19	12	11	45	14	161
Miejsce zamieszkania						
Wies	13	13	12	52	11	357
Miasto do 20 tys.	16	17	11	43	12	116
20-100 tys.	22	16	14	43	6	187
101-500 tys.	23	22	10	42	3	187
501 tys.i więcej mieszk.	29	28	10	23	11	118
Wykształcenie						
Podstawowe	15	12	9	55	10	271
Zasadnicze zawodowe	16	15	8	53	8	249
Średnie	19	22	14	37	7	337
Wyższe	37	23	17	15	7	107
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	31	30	18	17	4	77
Prac.umysł.niż.szczebła	24	27	13	29	8	73
Pracownicy fiz.- umysł.	14	17	8	53	8	75
Robotnicy wykwalifikowani	11	26	8	46	9	82
Robotnicy niewykwalifik.	12	22	9	54	3	41
Rolnicy	19	16	9	54	1	52
Pracujący na własny rach.	25	15	16	40	5	38
Bierni zawodowo						
Renciści	23	14	12	40	11	99
Emeryci	24	10	14	38	13	196
Uczniowie i studenci	11	14	10	58	7	76
Bezrobotni	11	19	8	57	6	113
Gospodynie domowe i inni	14	10	8	58	10	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	21	31	14	28	6	139
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	28	21	11	35	5	71
sekt. pryw. poza rolnict.	14	21	10	48	8	179
prywatnym gosp. rolnym	17	16	9	57	1	56
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	11	16	11	58	3	146
301-500	15	17	10	51	7	155
501-900	23	19	14	36	10	193
901-1200	27	23	14	28	7	96
Powyżej 1200 zł	38	18	18	17	8	56
Ocena własnych war. mater.						
Złe	20	12	8	50	9	288
Średnie	17	19	13	44	7	407
Dobre	21	22	12	37	9	268
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	24	12	9	42	13	81
Raz w tygodniu	19	17	13	42	9	451
1-2 razy w miesiącu	18	18	11	45	8	145
Kilka razy w roku	16	17	8	52	7	209
W ogóle nie uczestniczy	21	24	18	33	4	77
Poglądy polityczne						
Lewica	16	27	22	31	5	115
Centrum	17	19	13	45	6	347
Prawica	29	21	11	31	7	244
Trudno powiedzieć	12	8	4	61	14	257

Tabela 4. Stosunek do **Aleksandra Kwaśniewskiego**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	13	60	0	4	965
Płeć						
Mężczyźni	24	13	60	0	2	461
Kobiety	22	13	60	0	5	504
Wiek						
18-24 lat	19	9	67	0	5	152
25-34	22	15	60	0	3	176
35-44	22	16	60	1	2	163
45-54	30	14	55	1	1	200
55-64	18	7	73	0	2	113
65 lat i więcej	22	15	53	0	10	161
Miejsce zamieszkania						
Wieś	22	12	60	1	5	357
Miasto do 20 tys.	18	16	61	0	5	116
20-100 tys.	28	11	57	0	4	187
101-500 tys.	23	12	64	0	1	187
501 tys.i więcej mieszk.	22	17	59	0	2	118
Wykształcenie						
Podstawowe	26	12	53	0	8	271
Zasadnicze zawodowe	21	13	62	1	3	250
Średnie	20	14	65	0	2	337
Wyższe	25	11	63	0	1	107
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	22	14	62	0	1	77
Prac.umysł.niż.szczebla	23	19	58	0	0	73
Pracownicy fiz.- umysł.	23	17	57	0	3	75
Robotnicy wykwalifikowani	25	15	59	0	1	82
Robotnicy niewykwalifik.	19	14	67	0	0	41
Rolnicy	27	15	50	3	5	52
Pracujący na własny rach.	20	22	58	0	0	38
Bierni zawodowo						
Renciści	30	11	51	1	7	99
Emeryci	19	10	64	0	6	196
Uczniowie i studenci	21	8	67	0	5	76
Bezrobotni	22	11	63	0	4	114
Gospodynie domowe i inni	22	11	63	0	4	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	19	15	65	0	1	139
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	22	15	63	0	0	71
sekt. pryw. poza rolnict.	25	18	56	0	1	179
prywatnym gosp. rolnym	29	14	50	2	5	56
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	24	11	60	0	5	146
301-500	22	17	58	0	3	156
501-900	21	16	60	1	3	193
901-1200	14	15	70	0	2	96
Powyżej 1200 zł	34	6	60	0	0	56
Ocena własnych war. mater.						
Złe	30	13	50	0	6	288
Średnie	22	14	60	0	4	407
Dobre	16	12	71	0	1	269
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	24	12	58	0	6	81
Raz w tygodniu	21	15	59	1	4	451
1-2 razy w miesiącu	22	7	66	0	5	145
Kilka razy w roku	23	13	61	0	2	209
W ogóle nie uczestniczy	28	13	55	0	3	77
Poglądy polityczne						
Lewica	7	12	81	0	0	115
Centrum	19	12	68	0	1	348
Prawica	35	14	50	0	1	244
Trudno powiedzieć	23	14	49	1	13	257

Tabela 5. Stosunek do **Leszka Millera**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	73	10	11	1	5	965
Płeć						
Mężczyźni	76	11	9	0	3	461
Kobiety	70	10	13	1	7	504
Wiek						
18-24 lat	67	12	13	1	6	152
25-34	73	14	9	1	3	176
35-44	71	10	15	1	3	163
45-54	81	8	9	1	1	200
55-64	81	8	10	0	2	113
65 lat i więcej	63	12	11	1	13	161
Miejsce zamieszkania						
Wies	66	12	14	2	6	357
Miasto do 20 tys.	72	8	11	0	9	116
20-100 tys.	76	11	9	0	4	187
101-500 tys.	76	11	12	0	2	187
501 tys.i więcej mieszk.	84	8	7	0	2	118
Wykształcenie						
Podstawowe	70	8	10	1	11	271
Zasadnicze zawodowe	71	13	12	1	3	250
Średnie	73	11	13	0	3	337
Wyższe	84	7	7	0	2	107
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	81	10	7	0	1	77
Prac.umysł.niż.szczebła	79	13	8	0	0	73
Pracownicy fiz.- umysł.	71	12	8	1	7	75
Robotnicy wykwalifikowani	75	13	10	1	1	82
Robotnicy niewykwalifik.	76	5	17	0	2	41
Rolnicy	76	8	10	3	4	52
Pracujący na własny rach.	84	11	6	0	0	38
Bierni zawodowo						
Renciści	73	8	11	2	7	99
Emeryci	67	11	13	0	9	196
Uczniowie i studenci	68	15	10	0	8	76
Bezrobotni	71	9	17	1	3	114
Gospodynie domowe i inni	74	7	10	2	7	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	80	10	8	1	1	139
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	76	8	14	0	2	71
sekt. pryw. poza rolnict.	76	13	9	0	3	179
prywatnym gosp. rolnym	79	7	8	2	4	56
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	69	7	18	0	6	146
301-500	76	12	8	1	3	156
501-900	74	12	10	1	3	193
901-1200	75	11	12	0	2	96
Powyżej 1200 zł	79	8	13	0	0	56
Ocena własnych war. mater.						
Złe	78	5	9	0	7	288
Średnie	69	12	13	1	5	407
Dobre	72	14	11	0	3	269
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	71	16	5	1	6	81
Raz w tygodniu	71	11	12	1	5	451
1-2 razy w miesiącu	75	9	10	0	6	145
Kilka razy w roku	75	9	11	0	4	209
W ogóle nie uczestniczy	73	9	15	1	3	77
Poglądy polityczne						
Lewica	63	11	23	1	2	115
Centrum	72	13	14	0	1	348
Prawica	91	5	4	0	0	244
Trudno powiedzieć	62	11	9	2	16	257

Tabela 6. Stosunek do **Zbigniewa Religi**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	11	65	12	6	965
Płeć						
Mężczyźni	5	12	68	11	4	461
Kobiety	6	10	63	13	8	504
Wiek						
18-24 lat	5	13	46	27	9	152
25-34	7	10	67	10	5	176
35-44	7	14	65	10	4	163
45-54	3	9	80	5	4	200
55-64	7	7	78	2	6	113
65 lat i więcej	7	11	54	18	9	161
Miejsce zamieszkania						
Wies	3	11	62	17	6	357
Miasto do 20 tys.	5	11	66	10	7	116
20-100 tys.	9	10	66	11	4	187
101-500 tys.	9	7	73	8	3	187
501 tys.i więcej mieszk.	4	16	60	7	14	118
Wykształcenie						
Podstawowe	7	11	52	20	10	271
Zasadnicze zawodowe	5	10	66	14	5	250
Średnie	6	9	72	8	5	337
Wyższe	5	16	75	0	4	107
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	1	16	78	0	5	77
Prac.umysł.niż.szczebła	5	19	67	7	1	73
Pracownicy fiz.- umysł.	17	4	66	11	3	75
Robotnicy wykwalifikowani	5	7	76	8	4	82
Robotnicy niewykwalifik.	3	12	56	25	4	41
Rolnicy	0	18	60	19	3	52
Pracujący na własny rach.	6	14	69	4	7	38
Bierni zawodowo						
Renciści	5	9	66	11	9	99
Emeryci	8	9	62	13	7	196
Uczniowie i studenci	4	8	50	23	15	76
Bezrobotni	4	11	62	17	6	114
Gospodynie domowe i inni	5	9	76	5	5	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	4	12	77	4	3	139
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	13	9	68	6	5	71
sekt. pryw. poza rolnict.	6	12	66	12	4	179
prywatnym gosp. rolnym	0	17	61	19	3	56
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	3	11	68	15	4	146
301-500	9	8	68	13	3	156
501-900	6	11	68	10	5	193
901-1200	9	11	71	3	5	96
Powyżej 1200 zł	8	10	74	4	4	56
Ocena własnych war. mater.						
Złe	8	8	65	12	6	288
Średnie	5	11	64	13	7	407
Dobre	5	13	67	10	5	269
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	5	9	62	10	14	81
Raz w tygodniu	5	9	69	11	6	451
1-2 razy w miesiącu	3	10	65	16	6	145
Kilka razy w roku	8	16	59	12	5	209
W ogóle nie uczestniczy	8	11	63	14	4	77
Poglądy polityczne						
Lewica	8	12	73	4	2	115
Centrum	4	10	70	12	4	348
Prawica	6	10	75	6	3	244
Trudno powiedzieć	7	12	46	22	14	257

Tabela 7. Stosunek do **Zbigniewa Wassermanna**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	16	21	37	9	965
Płeć						
Mężczyźni	22	19	24	29	6	461
Kobiety	13	14	17	45	11	504
Wiek						
18-24 lat	14	14	12	54	6	152
25-34	12	25	14	40	9	176
35-44	21	21	19	33	6	163
45-54	22	17	24	30	8	200
55-64	16	10	38	22	13	113
65 lat i więcej	18	8	21	43	11	161
Miejsce zamieszkania						
Wieś	14	12	16	47	11	357
Miasto do 20 tys.	17	17	19	37	10	116
20-100 tys.	23	14	25	31	8	187
101-500 tys.	18	21	23	35	3	187
501 tys.i więcej mieszk.	18	24	23	24	11	118
Wykształcenie						
Podstawowe	14	9	18	48	10	271
Zasadnicze zawodowe	17	15	17	41	9	250
Średnie	18	20	22	32	8	337
Wyższe	25	24	29	16	7	107
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	25	30	28	12	6	77
Prac.umysł.niż.szczebla	18	26	26	27	4	73
Pracownicy fiz.- umysł.	11	23	14	41	11	75
Robotnicy wykwalifikowani	14	22	21	38	5	82
Robotnicy niewykwalifik.	20	19	11	43	7	41
Rolnicy	16	13	18	42	11	52
Pracujący na własny rach.	18	23	24	26	9	38
Bierni zawodowo						
Renciści	17	11	26	35	11	99
Emeryci	21	8	25	36	9	196
Uczniowie i studenci	17	10	13	50	10	76
Bezrobotni	15	16	15	48	6	114
Gospodynie domowe i inni	7	10	8	55	20	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	18	24	24	27	6	139
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	29	20	17	29	6	71
sekt. pryw. poza rolnict.	15	26	20	32	7	179
prywatnym gosp. rolnym	16	15	16	41	12	56
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	15	13	16	50	7	146
301-500	15	16	19	43	7	156
501-900	17	16	26	34	8	193
901-1200	22	20	29	22	7	96
Powyżej 1200 zł	30	24	23	16	7	56
Ocena własnych war. mater.						
Złe	19	10	23	38	10	288
Średnie	18	16	18	41	7	407
Dobre	15	22	22	32	9	269
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	14	9	23	44	10	81
Raz w tygodniu	14	15	22	38	11	451
1-2 razy w miesiącu	16	16	21	39	8	145
Kilka razy w roku	22	18	18	36	6	209
W ogóle nie uczestniczy	29	22	16	29	4	77
Poglądy polityczne						
Lewica	34	17	14	25	9	115
Centrum	17	17	21	39	6	348
Prawica	17	19	35	23	6	244
Trudno powiedzieć	11	12	7	55	15	257